

Отже, на наше глибоке переконання, велика кількість анормативів не лише погіршує якість юридичних документів, ускладнює їх нормальне сприйняття, осмислення, але й породжує сумніви щодо професійності та надійності осіб, які пишуть подібні тексти.

Список використаних джерел

1. Черноус О. В. Пунктуаційні помилки в текстах судових рішень // Дослідження з лексикології і граматики української мови. 2014. Вип. 15. С. 170–176.

2. Шульга Т. Типові помилки в наукових роботах студентів // Культура слова. 2011. № 74. С. 163–166.

Яслик Володимир Іванович,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук

ЕВДЕНЦІЙНІ ЗАСОБИ У ВИРОКАХ СУДУ

Юридичний підстиль, який останнім часом усе частіше почали виділяти дослідники в офіційно-діловому стилі, реалізується в актах, позовних заявах, протоколах, постановках, вироках суду, регламентуючи конфліктні та правові стосунки. Виникає зацікавленість мовними засобами, які структурують вказані вище документи, зокрема евіденційними – тими засобами, що виражають джерело інформації. Вказівка джерела інформації становить доказовість, аргументованість, які є особливостями мови права загалом. Об'єктом нашого дослідження стали вироки суду, оскільки вважаємо, що в них найбільш точно засобами мови доведено чи спростовано певну інформацію, на яку покликаються зацікавлені сторони.

Якщо взяти до уваги структуру вироку суду, неважливо обвинувальний чи виправдувальний, то справді в мотивувальній та резолютивній частинах чітко зазначено, звідки взята інформація. Так, головні чи вторинні предикати з репортативною, перцептивною чи інференційною семантикою дають змогу зазначити у вирах суду, що інформацію взято зі слів інших, її сприйнято за допомогою сенсорних органів чи логічного висновку на основі непрямих ознак. Наприклад, у вирокі щодо провадження № 338/1493/19 є такі конструкції: *«Вказав, що повертаючись додому у нічний час у стані алкогольного сп'яніння побачив, що працівники поліції зупинили сина його товариша. [...] Зазначив, що перед потерпілим вибачився, завдані збитки морального та матеріального характеру відшкодував»* [1]. Як бачимо, евіденційна конструкція складається із суб'єкта мовлення, евіденційного засобу (*вказав, побачив, зазначив*) та пропозиції, яку він актуалізує. Предикати *вказав, побачив, зазначив* дають змогу зрозуміти, яким способом була отримана інформація, адже це впливає на її

достовірність. Так, інформація отримана способом візуального сприйняття є найбільш точною, але, як засвідчує фактичний матеріал, у вираках суду серед евіденційних засобів переважають репортативні, оскільки вербальне повідомлення як передача інформації засобами мовлення є універсальним способом комунікації та найпоширенішою формою її презентації. Репортативний модус опосередковує інформацію, сприйняту за допомогою інших аналізаторів.

Покликаючись на зовнішнє джерело інформації, суддя, який у вираках суду виконує роль мовця, набуває статусу вторинного суб'єкта-інформатора, тому що тільки ретранслює інформацію, отриману раніше. Це дає змогу розрізнити у структурі репортативного модусу первинний суб'єкт мовлення (суб'єкт-першоджерело – S_1) та вторинний суб'єкт мовлення (суб'єкт-інформатор, мовець – S_2) [3, с. 43]. Наприклад: *«Допитаний в судовому засіданні ОСОБА_2 свою вину у вчиненні інкримінованих дій визнав повністю та дав показання в судовому засіданні, в яких підтвердив обставини вчинення злочину викладені в обвинуваченні»* [1]. Суб'єктом-першоджерелом є допитаний, повідомлення якого актуалізоване словами *дав показання, підтвердив*. Такі предикати виконують комунікативну та інформативну функції, оскільки орієнтовані на передачу інформації. Суб'єктом-інформатором є суддя, який зачитує обставини, встановлені під час досудового розслідування. Інформація такого виду зумовлює її синтаксичне вираження у вигляді найчастіше непрямої мови, рідше конструкціями з прямою мовою, а також простим неелементарним реченням. Вибір евіденційного засобу та форми синтаксичної конструкції прагматично зумовлений намірами мовця для досягнення комунікативної мети.

Змістовними є інференційні засоби у вираках суду. В. Храковський інтерпретує інференцію як інформацію про подію, отриману на основі аналізу деяких спостережуваних фактів за допомогою власних розумових операцій чи способом осягання [2, с. 347]. Оскільки судді аналізують інформацію та ухвалюють певне рішення з урахуванням усіх для цього підстав, то інференційні евіденційні засоби теж є частотними в текстах вироку суду. Наприклад, *«З урахуванням особи винного, суд приходить до висновку, що до підсудного слід обрати покарання передбачене у санкції статті 342 ч.2 КК України у виді штрафу, яке за встановлених обставин буде необхідним і достатнім для виправлення особи та попередження нових злочинів»* [1]. Особливість семантики інференції в тому, що її суб'єкт доходить висновку про подію, зважаючи на підстави, що дають змогу відтворити зв'язок між наслідком і причинами, які його зумовили. У граматичній семантиці інференція представлена системою причинно-наслідкових зв'язків, кодифікованих предикатами та вторинними предикативними конструкціями, що позначають отримання інформації в результаті когнітивної діяльності. Сприйняті результати події чи загальні знання про неї зумовлюють виведення нової інформації: перехід від відомої до невідомої інформації відбувається через декодування каузації між результатом події та можливістю самої події [3, с. 111].

Зауважимо, що, на жаль, проаналізований матеріал засвідчує низький рівень культури мовлення працівників судів, що виявлений у недотриманні граматичних, стилістичних, лексичних і пунктуаційних норм літературної мови. Так, ненормативними евіденційними засобами вважаємо, наприклад, такі: « ... у силу положень Закону України «Про Національну поліцію» прийняли рішення про...», «керуючись ст.ст. 368, 374 КПК України, суд, ухвалив: », «визнати винуватим та призначити покарання за ст. 342 ч.2 КК України у виді штрафу у розмірі двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян», «Згідно Закону України «Про публічні закупівлі» та ін.

Отже, на матеріалі вироку суду проаналізовано структуру та семантику евіденційних конструкцій, виявлено евіденційні засоби та вказано їхні девіантні форми. Правильне послуговування евіденційними засобами у вироках суду свідчить про високий рівень культури мовлення осіб, які впливають на розвиток мови права загалом.

Список використаних джерел

1. Вирок Богородчанського районного суду Івано-Франківської області від 03 січня 2020 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86768216>.

2. Храковский В. С. Эвиденциальность и эпистемическая модальность. *Fourth International School in Linguistic Typology and Anthropology*. (Yerevan, September 21–28, 2005). Moscow, 2005. P. 347–349.

3. Яслик В. Вербалізація евіденції в сучасній українській літературній мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2018. 209 с.

Філонова Анна Петрівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;

Дудко Ірина Володимирівна,

професор кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат філологічних наук, доцент

ІНВЕКТИВНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ АГРЕСИВНОГО ВЕРБАЛЬНОГО ВПЛИВУ НА АУДИТОРІЮ

Нині в сучасному світі вербальний вплив вважаємо одним із головних складників успішної промови. Адже знання з прагмалінгвістики, вживання певних слів-ключів тільки допоможуть сконцентрувати увагу аудиторії на тих чи тих важливих речах, чітко висловити власну позицію тощо. Впливати на аудиторію влучним словом мають уміти всі, хто працює з людьми, а отже, – від шкільного